

EXPUNERE DE MOTIVE

Prezenta lege propune eliminarea posibilității stabilirii prin regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești a cazurilor în care schimbarea membrilor completurilor de judecată este permisă; în consecință, se vor prevedea în mod expres la nivel de lege situațiile în care se poate înlocui judecătorul unui complet, respectiv în situația în care judecătorul este incompatibil sau absent.

Regimul actual al compunerii completurilor de judecată se întemeiază pe două principii de bază: distribuirea aleatorie a dosarelor și continuitatea completurilor de judecată, acestea reprezentând garanții pentru obiectivul judecării cauzei în mod echitabil și într-un termen rezonabil/optim și previzibil. Cu toate că ambele au o valoare juridică semnificativă în procedura de judecată, în lipsa unei determinări clare la nivel de lege a modului de aplicare a principiului continuității, se creează posibilitatea dezvoltării unei cazuistici contrare scopului legal pentru care acesta a fost constituit. În concret, art. 57 alin. (1) din Legea nr. 304/2022 stabilește că schimbarea membrilor completurilor se face „în mod excepțional”, pe baza criteriilor obiective stabilite de Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești (*în continuare Regulamentul*), criterii care „vor exclude înlocuirea arbitrară” a membrilor completului. Tehnica normativă utilizată conferă un drept de apreciere ridicat colegiului de conducere al instanței, care poate stabili criteriile obiective de aplicare a normei.

Totuși, regulamentul de ordine interioară a instanțelor judecătorești nu se ridică la standardul de înlăturare a arbitrarului în înlocuirea membrilor completurilor din moment ce acesta permite colegiului de conducere al instanței să aprobe „în mod excepțional, schimbarea membrilor completurilor de judecată, altele decât cele specializate, la propunerea președintelui instanței, în cazurile în care, din motive obiective, se impune aceasta. În acest scop, președinții de secție formulează propuneri, pe care le înaintează președintelui instanței;” (art. 17 alin. din Regulament).

Practic, Consiliul Superior al Magistraturii nu și-a îndeplinit rolul de stabili prin legislația terțiară a unor criterii obiective pe baza cărora să se permită schimbări în compunerea completurilor, ci a permis colegiilor de conducere să aprobe orice astfel de schimbare „în cazuri excepționale”. În practică, în lipsa determinării exprese a cazurilor, colegiile de conducere au un drept discreționar de soluționare a acestor cereri, ceea ce este contrar viziunii de reglementare a Legiuitorului precum și principiului continuității completurilor de judecată, reducând considerabil o garanție procedurală fundamentală în litigii.

Realitatea arată că, în percepția colegiilor de conducere, norma este aplicată extensiv, delimitarea dintre motivele obiective precum incompatibilitatea și absența judecătorului și motivele de oportunitate administrativă, cum sunt reconfigurările în complete pentru reducerea volumului de muncă, schimbarea judecătorilor între diferitele secții sau redistribuirea resurselor interne, făcându-se doar în funcție de aprecierea colegiului de conducere, fără o fundamentare obiectivă solidă.

De altfel, în spațiul public au fost semnalate situații în care schimbarea compunerii completului a intervenit pentru considerente administrative și anume pentru „echilibrarea volumului de

activitate”¹, după momente procesuale sensibile, cu consecințe procedurale severe, precum reluarea cercetării judecătorești și apropierea cauzei de împlinire a termenul de prescripție a răspunderii penale.

Din perspectiva standardului de securitate juridică, într-un domeniu care privește direct instanța constituită potrivit legii și garanțiile unui proces echitabil, delimitarea cazurilor permise de modificare a compunerii completului este, prin natura sa, o **opțiune de politică legislativă** ce trebuie să se regăsească în lege, și nu o opțiune managerială a organului de conducere a instanțelor. Alminteri, colegiile de conducere s-ar transforma în veritabile **organe de control**, care ar putea aproba înlocuiri în completurile de judecată în funcție de motive administrative lipsite de obiectivitate, afectând modul de desfășurare a procesului.

În materie penală, exigența principiului continuității completurilor de judecată trebuie să fie și mai ridicată. Rigoarea este dată de drepturile individuale puse în discuție și de interesul public general al tragerii la răspundere penală a persoanelor care au comis infracțiuni. În lipsa respectării celor două, puterea judecătorească nu își îndeplinește menirea fundamentală de a face dreptate. În prezent, această exigență este cu atât mai îndoielnică în procesele penale, cu cât schimbările judecătorilor în completurile de judecată rămân un drept de apreciere al colegiilor de conducere și nu sunt determinate în mod obiectiv. Potrivit art. 354 C. proc. pen., completul „trebuie să rămână același în tot cursul judecării cauzei”, iar dacă schimbarea intervine după începerea dezbaterilor, aceasta „atrage reluarea dezbaterilor”. Astfel, orice abatere de la regula continuității completului produce consecințe procedurale directe. În plan convențional, această soluție normativă se leagă de exigențele art. 6 CEDO privind nemijlocirea probelor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului reținând că, atunci când judecătorul care pronunță hotărârea nu i-a ascultat direct pe inculpat și pe martorii relevanți, poate fi afectată echitatea procedurii, determinând încălcarea art. 6 CEDO. Fără îndoială că, pentru a respecta standardul convențional, înlocuirile la nivelul membrilor completurilor de judecată trebuie să fie cu adevărat excepționale și să nu depindă de un drept de apreciere subiectiv al unui organ de conducere a instanței.

Pentru toate aceste motive, propunerea urmărește determinarea la nivel de lege a cazurilor în care pot avea loc schimbări în membrii completurilor de judecată în caz de „incompatibilitate de sau de absență a judecătorului”. Prin această soluție normativă clarificăm categoria motivelor permise, excludând rațiunile de oportunitate administrativă ca fundament autonom al schimbării membrilor completului după stabilirea anuală a compunerii, ceea ce întărește, în substanță, principiul continuității și imparțialitatea instanței de judecată. Noțiunea de „absență”, utilizată constant în dreptul administrării activității instanțelor, acoperă ipoteza imposibilității efective de participare la ședință (temporară sau determinată de un eveniment obiectiv), iar incompatibilitatea vizează situațiile prevăzute la art. 64 din Codul de procedură penală sau la art. 41-42 din Codul de procedură civilă.

¹ Spre exemplu, colegiul de conducere al Curții de Apel București a motivat înlocuirea unui judecător pentru echilibrarea „volumului de activitate la nivelul Secției a II-a Penale, precum și a încărcăturii cu cauzele repartizate fiecărui complet spre a fi soluționate”, potrivit răspunsului oferit de această instanță la solicitarea G4Media.ro. A se vedea: <https://www.g4media.ro/dosarul-omului-de-afaceri-cristian-burci-in-pragul-prescrierii-colegiul-de-conducere-al-curtii-de-apel-bucuresti-a-inlocuit-judecatorul-din-complet-cu-consecinta-reluarii-procesului-de-la-zero.html>. Practic, în dosarul Cristian Burci, colegiul de conducere al Curții de Apel București a dispus înlocuirea unui judecător, motivând măsura prin considerente de volum de activitate, iar efectul juridic a constat în reluarea judecății. În același registru, alte investigații jurnalistice au identificat existența unor „schimbări din completurile de judecată” care în final au fost asociate inclusiv unor soluții de încetare a procesului penal pe motiv că s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale.

Inițiatori:

Simona SPĂTARU

~~Senător~~ **USR**

Oana MURARIU,

~~DEPUTAT~~

~~Senator~~ **USR**

Ciprian RUS

Senator USR

Stelian ION

~~Deputat~~ **USR**

Alexandru-Paul DIMITRIU

~~Deputat~~ **USR**

Dumitru VĂDUVA

Deputat USR

Lista susținătorilor
pentru modificarea art. 57 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară

NR.	DEPUTAT/SENATOR	SEMNĂTURĂ	PARTID
1	ECHERT ADRIAN		USR
2	STEFAN - IULIAN LOFINCA		USR
3	BLAGA DANIEL		USR
4	Poraschiuvescu Ovidiu		USR
5	BERESCU MONICA		USR
6	HARGAN POLYANNA		USR
7	Mihail Rader		USR
8	Diana Stoica		USR
9	PLUSAIZ ANDREI		USR
10	GINTA GABRIEL		USR
11	ALEXANDRU HARIUS - NICOLAE		USR
12	ATANASIU CORINA		USR
13	SENGROIU VLAD-IOAN		USR
14	DRĂGOESCU CĂZAR		USR
15	Rodanu Bogdan		USR
16	ALIN STOICA		USR

Lista susținătorilor
pentru modificarea art. 57 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară

NR.	DEPUTAT/SENATOR	SEMNĂTURĂ	PARTID
	MINARU CĂTĂLIN-EMIL		USR
	CERNIC SEBASTIAN		USR
	Bodea Marius		USR
	SILVESCU SORIN		USR
	PĂUN CYNTHIA		USR
	CIBU DEACONU CUXANUS		USR
	Stefan Gheorghe		USR
	DOBRA ELENA ADELINA		USR
	BOCHILCANU GEORGE-CĂTĂLIN		USR
	Norcia Mircea		USR
	CRISTIAN GINEA		USR
	NEGOI EMIL-RENU		USR
	HUGHEL RAZVAN PAUL		USR
	AUREL OPRINOIU		USR
	AMREI GHEORGHIU		USR
	Simion Ungureanu		USR